დააფინანსეთ კულტურა და გადაარჩინეთ... საქართველო!

გივი ჩხიკვიშვილი,
მწერალი და პუბლიცისტი

ბიზნესი და კულტურა მჭიდრო ურთიერთკავშირშია ერთმანეთთან. ცივილიზებულ ქვეყნებში, სადაც ბიზნესი მაღალ დონეზეა განვითარებული, კულტურის მიმართაც განსაკუთრებული დამოკიდებულება არსებობს. სახელმწიფო ბიზნესმენებს ხელს უწყობს იმაში, რომ მათ დააფინანსონ სხვადასხვა კულტურული პროექტები, სპექტაკლები, ფილმები, წიგნები და ა.შ.

გივი ჩხიკვიშვილი: ნებისმიერ ცივილიზებულ ქვეყანაში კავშირი ბიზნესსა და კულტურას შორის საკანონმდებლო ბაზითაა განმტკიცებული. ბიზნესმენებს გარკვეული საკანონმდებლო შეღავათები ეძლევათ იმ შემთხვევაში, როდესაც ისინი ამა თუ იმ კულტურულ პროექტებს აფინანსებენ, ამასთან, ნებისმიერი საქველმოქმედო საქმიანობა სახელმწიფოს მიერ წახალისებულია საგადასახადო თუ საბაჟო კანონმდებლობით.

სამწუხაროდ, საქართველოში ჯერ კიდევ არ არის შემუშავებული საქველმოქმედო საქმიანობის საკანონმდებლო ბაზა, რაც თავის მხრივ, სტიქიურ და უმართავ ხასიათს აძლევს, როგორც საქველმოქმედო საქმიანობას, ასევე კულტურისა და ბიზნესის ურთიერთდამოკიდებულებას.

მეცენატობა – ისტორიული მოვლენა

ქართული მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებას დიდი ამაგი დასდეს ისეთმა ცნობილმა ბიზნესმენებმა, როგორიც იყვნენ **ძმები ზუბალაშვილები, დავით სარაჯიშვილი, ნიკო ნიკოლაძე** და სხვები. ისინი გულუხვად და უანგაროდ აფინანსებდნენ სხვადასხვა კულტურულ ღონისძიებებს.

გივი ჩხიკვიშვილი: საქველმოქმედო საქმიანობა, მეცენატობა ისტორიული მოვლენაა. ჩვენი წელთაღრიცხვის პირველ საუკუნეში, იმპერატორ ავგუსტინეს დროს, რომში ცხოვრობდა გამოჩენილი პიროვნება – მეცენატი, რომელიც საკმაოდ დიდი ქონების პატრონი იყო. იგი დიდ ინტერესს იჩენდა კულტურული ცხოვრებისადმი, აფინანსებდა პოეტებს, დრამატურგებს, თეატრის, ხელოვნების სხვადასხვა დარგის წარმომადგენლებს. ყოველივე ამან ხელი შეუწყო კულტურულ აღმავლობას. იმ დროს მოღვაწეობდნენ ცნობილი რომაელი პოეტები, რომლებმაც განუმეორებელი კვალი დააჩნიეს მსოფლიო კულტურის განვითარებას.

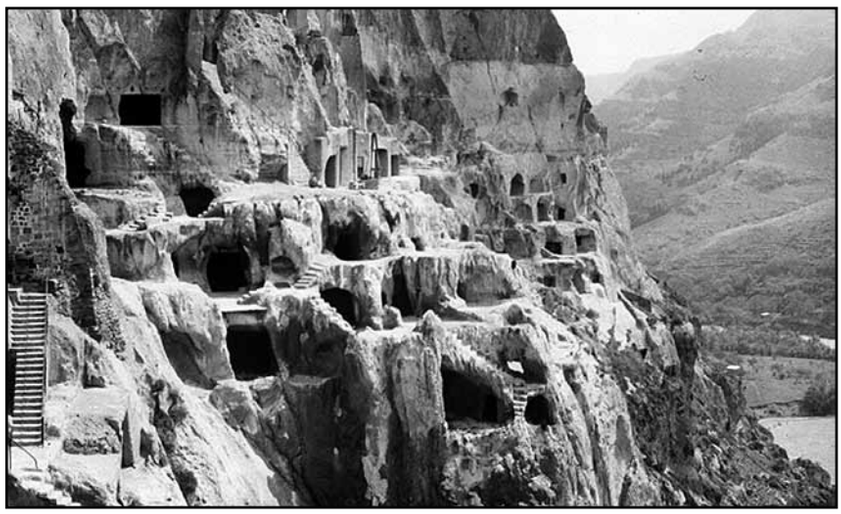

ქართული კულტურის კრიზისი

ჩვენდა სამწუხაროდ, დღეს ქართული კულტურა სავალალო მდგომარეობაშია, რაც, ერთის მხრივ, გამოწვეულია სახელმწიფოს ზერელე დამოკიდებულებით კულტურისადმი, ხოლო მეორე მხრივ, კულტურული საქმიანობისათვის ბიზნესმენთა წახალისების საკანონმდებლო ბაზის არარსებობით.

გივი ჩხიკვიშვილი: უნდა ითქვას, რომ საქართველოს კულტურის სამინისტროს მოღვაწეობა, მხოლოდ ძეგლების დაცვის მხრივ შეიძლება მივიჩნიოთ დამაკმა-

ყოფილებლად, ხოლო ქართული ხელოვნების სხვა დარგები, მეტადრე თეატრი და კინო, რომლებიც მწვავე კრიზისს განიცდიან, ჯეროვანი ყურადღების გარეშე რჩება, მართალია, სპექტაკლები კი იდგმება, მაგრამ დააკვირდით რამდენად დადის ხალხი თეატრში და რა წვლილი შეაქვს თეატრს ერის სულიერ ცხოვრებაში.

თანამედროვე ქართული თეატრი თავს ვერ ართმევს დაკისრებულ მისიას. გაცილებით უფრო მძიმე სიტუაციაა ქართულ კინემატოგრაფიაში, რაც საგანგებო მსჯელობას იმსახურებს.

დასანანია, რომ ქართულ თეატრსა და კინოში არ შექმნილა არც ერთი მეტ-ნაკლებად ღირსშესანიშნავი, მხატვრული ნაწარმოებები, რომლებიც ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის თემას ასახავდა. ორიოდე სპექტაკლი და **ბოგა ხაინდრავას** ფილმი ვაკუუმს ვერ შეავსებს. სამაგიეროდ ქართული კინო და ტელეეკრანი წალეკეს ძალადობის ამსახველმა ფილმებმა, რაც უდიდეს ზიანს აყენებს მომავალი თაობის ფსიქიკას. ეს ყველაფერი ხდება მაშინ, როცა აფხაზეთში ქართველთა გენოციდსა და ეთნოციდზე არც ერთი ფილმი არ გადაღებულა.

საგულისხმოა, რომ საქართველოში ტარდება სხვადასხვა ლიტერატურული კონკურსები, რომლებიც არც თემატურად და არც შინაარსობრივად არ პასუხობენ ქვეყნის ინტერესებს. ამასთან, კონკურსის შედეგები წინასწარ არის განსაზღვრული. ესეც განსაკუთრებული მსჯელობის საგანია.

ბიზნესმენების ქველმოქმედება

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში არიან ისეთი ბიზნესმენები, რომლებიც გარკვეულ ინტერესს იჩენენ კულტურული ცხოვრების მიმართ, აფინანსებენ ცალკეულ პროექტებს, სპექტაკლებს, ფილმებსა და სხვადასხვა კულტურულ ღონისძიებებს.

ბივი ჩხიკვიშვილი: „თი-ბი-სი“ ბანკი და ცნობილი ბიზნესმენი **მამუკა საგარაძე** აფინანსებენ ლიტერატურულ პრემია **„საბას“**. თუმცა, თავად ამ პრემიის მინიჭების პროცედურაც საკამათოა. უფრო მეტიც, პრემიას ანიჭებენ წინა წელს გამოცემული წიგნებისათვის, არადა, წიგნის გამოცემის ფუფუნება საქართველოში ჭეშმარიტ მწერალს დღესდღეისობით ნაკლებად გააჩნია. ამიტომ აღნიშნული პრემიის არეალში სულ ერთი და იგივე სახელები ტრიალებენ, ხოლო ყურადღების მიღმა რჩებიან მწერლები, რომლებსაც რაღაც ღირებული შეუქმნიათ ქართულ ლიტერატურაში, მაგრამ ამჟამად წიგნის გამოცემის საშუალება არა აქვთ.

შედარებით უკეთესი დამოკიდებულებაა პოპულარული საესტრადო მომღერლების მიმართ, მაგრამ ქართული ესტრადა უმძიმეს კრიზისს განიცდის. სახელმწიფო ასე თუ ისე მზრუნველობას იჩენს ოპერისა და ბალეტის თეატრის მიმართ, მაგრამ ეს იშვიათი გამონაკლისია. მისასალმებელია, რომ ბანკი **„რესპუბლიკა“** აფინანსებს არა მარტო ცალკეულ კონცერტებს, არამედ მთლიანად კლასიკური მუსიკის სეზონს.

თუ საერთო სურათზე ვიმსჯელებთ, იმ დასკვნამდე მივალთ, რომ ბიზნესისა და კულტურის ურთიერთდამოკიდებულება საქართველოში სტიქიურ და უმართავ ხასიათს ატარებს. შეიძლება ისიც ითქვას, რომ დიდძალი თანხები იხარჯება მდარე გემოვნებისა და უზნეო შინაარსის პროექტებზე. ამის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მაგალითია „ХЭП-ბარი“.

სამწუხაროდ, ეს ერთადერთი გამონაკლისი არაა – ქართველი ბიზნესმენები გულუხვად აფინანსებენ საეჭვო მხატვრული ღირებულებების მქონე არაერთ პროექტს.

ბივი ჩხიკვიშვილი: ჩვენდა სამწუხაროდ, ბიზნესმენები ხშირ შემთხვევაში არა ჭეშმარიტად კულტურული ფასეულობებით, არამედ საკუთარი თავის წარმოჩენით არიან დაინტერესებული. ამასთან, მათ გარშემო იკრიბებიან არაპროფესიონალები და მლიქვნელები, რომლებიც ზეგავლენას ახდენენ და საკუთარი ინტერესების გათვალისწინებით აფინანსებენ ქართველ ბიზნესმენებს სხვადასხვა პროექტებს. თავად ეს პროცესი ხშირად კომიკურ ხასიათს იღებს. საერთოდ კი ვითარება ტრაგიკულია და გამოუსწორებელ დაღს ასვამს ერის კულტურულ ცხოვრებას.

მზია ბოგბოძე

P.S. როგორც ვხედავთ, ვითარება მართლაცდა საგანგაშოა. იმედი გვაქვს, რომ ამ აქტუალურ პრობლემას გამოეხმაურებიან ქართული კულტურის მოღვაწეები და ქართველი ბიზნესმენები. ჩვენის მხრივ მათ მოსაზრებებსა და რეკომენდაციებს აიქმოვნებით მივაწოდებთ ფართო საზოგადოებას.